

Eindverslag Erfgoedcommissie woensdag 7 september 2022

Aanwezig: Steven Demont, Kristien Hermans, Walter Sevenants, Paul Van Leest, Henri Vannoppen, Roan Vercammen

Verontschuldigd: Anneleen Bekers, Nele Beyens, Johan Bonnast, Danny Claes, Chris Borgions, Kristien Goeminne

Werking erfgoedcommissie

- **Goedkeuring verslag vergadering 04/05/2022**
Het verslag wordt door de leden goedgekeurd.
- **Goedkeuring (pre)adviezen verleend via e-mail**
De (pre)adviezen worden door de leden goedgekeurd.
- **Aanstelling Anneleen Dekkers als deskundige in de erfgoedcommissie**
Op basis van de ontvangen antwoorden op de digitale bevraging aan de stemgerechtigde leden van de erfgoedcommissie werd de kandidatuur van Anneleen Dekkers om als deskundige te zetelen in de erfgoedcommissie aanvaard (19/06/2022).

Bestuur & beleid

- **Woonbehoeftestudie & RUP kernversterking: antwoord CBS op advies Geck**
Op 30/06/2022 heeft de erfgoedcommissie een advies overgemaakt aan de dienst CBS (zie bijlage). Op 10/08/2022 werd een antwoord van het CBS (zie bijlage) op dit advies overgemaakt aan de voorzitter van de erfgoedcommissie. Dit antwoord werd door de commissieleden overlopen en besproken:
 - Bedenking/suggestie 1 en 2: de commissie neemt akte van het antwoord van het CBS.
 - Bedenking/suggestie 3: op de leegstandlijst staan 16 panden die ook op het Monumentenplan staan en dus erfgoedwaarde hebben. Om het risico in te kunnen schatten welk gevaar deze erfgoedwaarden lopen, vraagt de commissie een lijst over te maken van de betrokken panden. Deze zal dan door de commissie geanalyseerd worden en een advies overmaken aan het CBS.
 - Bedenking/suggestie 4: de commissie neemt akte van het antwoord van het CBS. De commissie zal op basis van de dossiers behandeld in 2019-2022 nagaan in welke mate de voorschriften van de verordening voldoende garanties bieden voor het behoud en herwaardering van de erfgoedwaarden.
 - Bedenking/suggestie 5: zie bedenking/suggestie 4.
 - Bedenking/suggestie 6, 7 & 8: De commissie is van oordeel dat panden die opgenomen zijn als code 3 in het monumentenplan op een zelfde wijze dan deze met code 1 en 2 behandeld moeten worden in de voorschriften van de verordening.
 - Bedenking/suggestie 9: de commissie neemt akte van het antwoord van het CBS. De commissie merkt op dat het agentschap Onroerend Erfgoed enkel advies verleend voor het wettelijk beschermd onroerend erfgoed, niet voor het erfgoed op de vastgestelde inventarissen!
 - Bedenking/suggestie 10: de commissie neemt akte van het antwoord van het CBS.

De Kerkraad van Meerbeek, de Sint-Antoniusparochie Meerbeek en het Erfgoedhuis Kortenberg vragen aan het gemeentebestuur om het oud deel van het kerkhof rond de Sint-Antoniuskerk van Meerbeek te behouden. Dit wordt gemotiveerd in een schrijven (zie bijlage) gericht aan het gemeentebestuur van Kortenberg. Zij vragen hiervoor de steun van de erfgoedcommissie.

De erfgoedcommissie ondersteunt volmondig dit initiatief. In 2016 had de commissie aan het toenmalig gemeentebestuur een project voorgesteld om de erfgoedwaarden van het kerkhof te inventariseren in de loop van 2017. Dit initiatief werd echter door het toenmalig CBS afgewezen.

Het decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging van 16 januari 2004 bepaalt in artikel 26 §2 dat het college van burgemeester en schepenen een lijst moet opmaken van graven met lokaal historisch belang die als kleine onroerende erfgoedelementen kunnen worden beschouwd. Ondanks het feit dat het gemeentebestuur van Kortenberg deze decretaal bepaalde opdracht niet heeft uitgevoerd, werd wel al overgegaan tot ruiming van de kerkhoven van Kortenberg. Hierdoor is reeds heel wat waardevol funerair erfgoed verdwenen. De commissie roept dan ook op om de lopende projecten betreffende de ruiming van de begraafplaatsen tijdelijk stop te zetten, totdat een inventaris en waardstelling is opgemaakt van de begraafplaatsen in Kortenberg, in bijzonder het oud deel van het kerkhof van Meerbeek. Verder overleg met alle actoren over de toekomst voor dit kerkhof is cruciaal om tot een gedragen behoud en beheer van deze gemeenschapsplek te komen.

- **Burgerijkerkhof Kortenberg**

Het Erfgoedhuis Kortenberg vraagt aan het gemeentebestuur om de grafmonumenten van de burgerij op het kerkhof van Kortenberg te behouden. Dit wordt gemotiveerd in een schrijven (zie bijlage) gericht aan het gemeentebestuur van Kortenberg. Het Erfgoedhuis vraagt hiervoor de steun van de erfgoedcommissie.

De erfgoedcommissie ondersteunt volmondig dit initiatief. *Het decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging* van 16 januari 2004 bepaalt in artikel 26 §2 dat het college van burgemeester en schepenen een lijst moet opmaken van graven met lokaal historisch belang die als kleine onroerende erfgoedelementen kunnen worden beschouwd. Ondanks het feit dat het gemeentebestuur van Kortenberg deze decretaal bepaalde opdracht niet heeft uitgevoerd, werd wel al overgegaan tot ruiming van het kerkhof van Kortenberg. De commissie roept dan ook op om de lopende projecten betreffende de ruiming van de begraafplaatsen tijdelijk stop te zetten, totdat een inventaris en waardstelling is opgemaakt van de begraafplaatsen in Kortenberg, in bijzonder het kerkhof van Kortenberg. Verder overleg met alle actoren over de toekomst voor dit kerkhof is cruciaal om tot een gedragen behoud en beheer van deze gemeenschapsplek te komen.

De commissie is van mening dat bij een inventarisatie en waardstelling van de kerkhoven niet enkel rekening moet houden met de sociale achtergrond van de personen die er begraven liggen. Ook de kunsthistorische en architecturale kenmerken van de grafmonumenten, en de volkskundige en landschappelijke kenmerken van het kerkhof moeten hierin betrokken worden.

- **Kandidatuur Nationaal Park Brabantse Wouden**

In het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 staat de ambitie om de oprichting van enkele Landschapsparken en Nationale Parken te realiseren. Vlaams Minister van Omgeving Zuhal

Demir lanceerde op 19 april 2021 een oproep voor kandidaat Nationale parken Vlaanderen en Landschapsparken. Kandidaten konden tot 15 september 2021 een conceptnota indienen. 10 gebiedscoalities dienden een kandidatuur in voor erkenning tot Nationaal Park Vlaanderen en 13 voor erkenning tot landschapspark.

Een Nationaal Park Vlaanderen (hier ook kortweg 'Nationaal Park' of 'Park' genoemd) is een erkend, geografisch afgebakend gebied van voldoende grote omvang met een uitzonderlijke natuurwaarde en een internationale uitstraling. Het beheer is gericht op het bereiken van een duurzame bescherming en ontwikkeling van landschapsecologische processen en de bijhorende ecosystemen, habitats en soorten tezamen met de gebiedscoalitie. Het unieke natuurlijke milieu, landschap en erfgoed bieden mogelijkheden tot toeristisch recreatieve ontwikkeling en promotie, echter steeds binnen de draagkracht van de natuur en haar omgeving.

Een Nationaal Park heeft volgende doelstellingen:

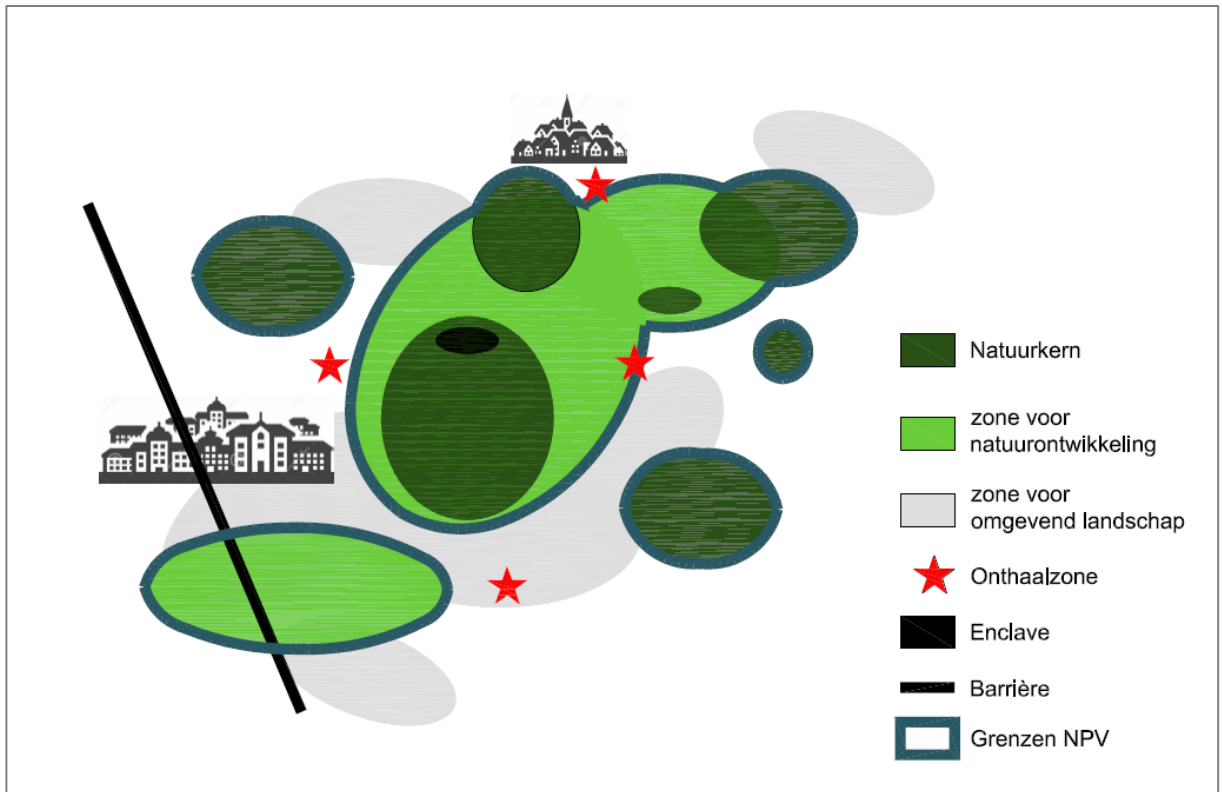
- *Primaire doelstellingen*
 1. *Het beschermen en versterken van de bijzondere biodiversiteit van het Park evenals de onderliggende ecologische structuren en bijhorende processen en in het bijzonder:*
 - a) *het beheren van het gebied in een zo natuurlijk mogelijke staat voor zover compatibel met punt b en c;*
 - b) *het in stand houden en herstellen van levensvatbare, ecologisch functionerende en voldoende veerkrachtige populaties van inheemse soorten;*
 - c) *bijdrage leveren tot regionale en internationale natuurbehoudsdoelen inclusief bepaalde halfnatuurlijke landschappen.*
 2. *Het beschermen van culturele waarde van het Park met inbegrip van de erfgoedwaarde, landschappelijke kwaliteiten.*
 3. *Het ontwikkelen en promoten van toerisme en recreatie in en rond het park waarbij meerwaarde voor de plek, de lokale gemeenschappen, de ondernemers en de bezoekers wordt gecreëerd, echter zonder de draagkracht te overschrijden en met aandacht voor de spreiding in tijd en ruimte.*
 4. *Via principes van co-creatie een bijdrage leveren aan de duurzame economische en sociale ontwikkeling van de bewonersgemeenschap en ondernemers in de onmiddellijke omgeving van het Park.*
- *Secundaire doelstellingen*
 1. *Voorzien van ecosysteemdiensten en natuurlijke producten.*
 2. *Kennisopbouw via divers wetenschappelijk onderzoek.*
 3. *Aanbieden van mogelijkheid tot participatie in het beheer – en verhogen van betrokkenheid van bewoners en ondernemers.*
 4. *Ondersteunen van de beheerders van het park met het oog op de ontwikkeling van de primaire doelen.*
 5. *Het duurzaam ondersteunen van een lokale gebiedscoalitie die instaat voor het beheer en ontwikkeling van het park.*

Een Nationaal Park bestaat uit drie zones: een natuurkern, een zone voor natuurontwikkeling en zone voor omgevend landschap.

- *Natuurkern (NK) vormt het hart van het Nationaal Park en bestaat uit één of meerdere dealkernen met hoofdfunctie natuur.*
- *Zone voor natuurontwikkeling zijn 1 of meerdere zones gelegen binnen het Nationaal Park die op het moment van selectie geen deel uitmaken van de natuurkern, maar die aangeduid worden voor uitbreiding van de natuurkern tot 10.000 ha binnen een termijn van 20 jaar.*

- Zone voor Omgevend Landschap (ZOL) zijn 1 of meerdere zones gelegen binnen het werkingsgebied van een Nationaal Park die bestaan uit robuuste open ruimtes die ofwel noodzakelijk zijn om het Nationaal Park tot een landschapsecologisch - en recreatief samenhangend en functionerend geheel te maken, ofwel op zichzelf voldoende intrinsieke waarde hebben als landschap.

Verder onderscheiden we onthaalzones, enclaves en barrières. Onderstaande figuur toont deze verschillende componenten van een Nationaal Park.

Figuur: componenten van een Nationaal Park.

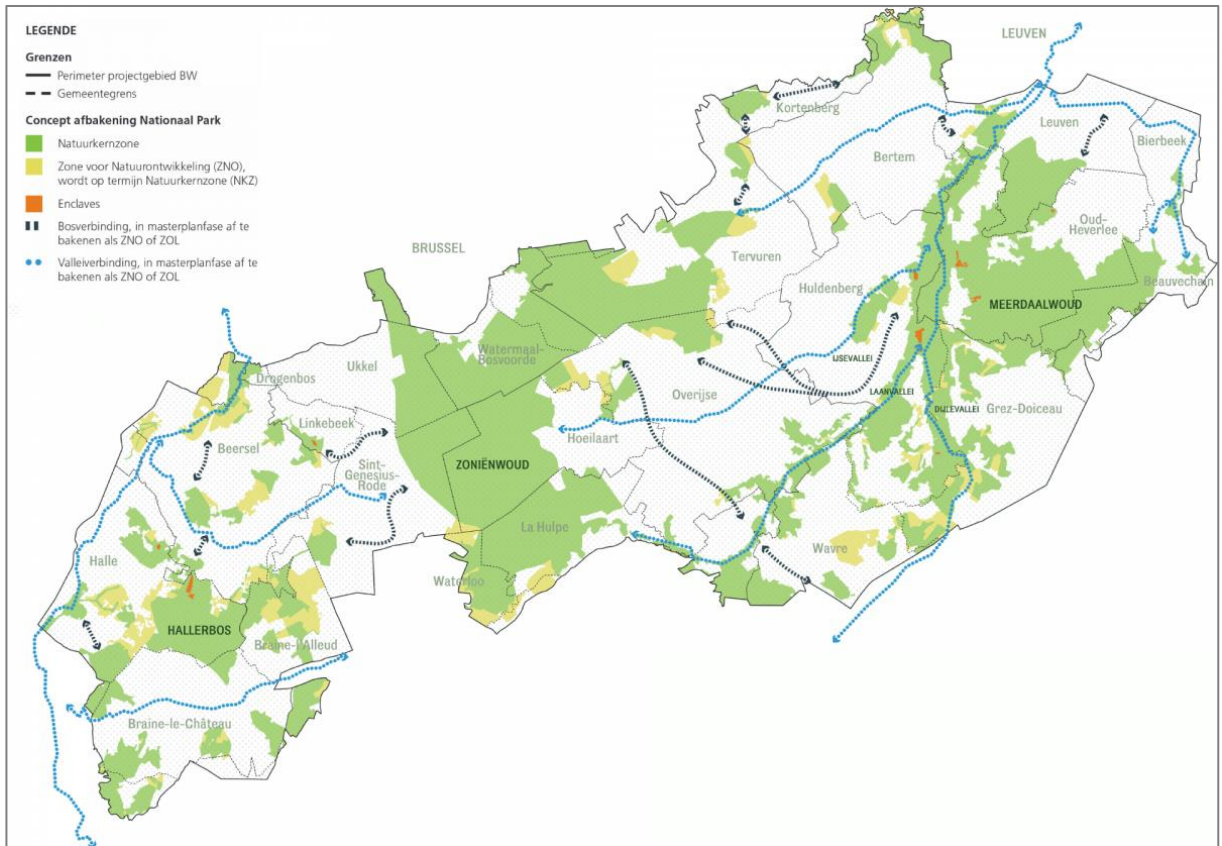
(<https://www.natuurenbos.be/nationaleparkenvlaanderen>)

Begin 2022 werden zes kandidaten geselecteerd voor het verdere traject van Nationale Parken: Bosland, Brabantse Wouden, Hoge Kempen, Kalmthoutse Heide, Scheldevallei en Taxandria. Deze zes gebiedscoalities kunnen instappen in een begeleidingstraject voor de opmaak van een masterplan en operationeel plan. Op het einde van het begeleidingstraject worden het masterplan en het operationeel plan beoordeeld door de jury. Midden 2023 volgt de definitieve toekenning van de vier parken die het label Nationaal Park Vlaanderen zullen mogen dragen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, de Koninklijke Schenking en de gemeenten Beersel, Bertem, Bierbeek, Halle, Hoeilaart, Huldenberg, Kortenberg, Leuven, Linkebeek, Oud-Heverlee, Overijse en Tervuren streven naar een erkenning voor het gebied van de Brabantse Wouden als Nationaal Park. Hiervoor is momenteel een masterplan in opmaak.

Kortenberg wordt in de voorstelling van Nationaal park Brabantse Wouden voorgesteld als één van de partners. Kortenberg ligt echter maar met een klein deel binnen de afbakening

van het park. Namelijk het deel ten zuiden van de Brabantse steilrand (Hogenbos - Kinderenbos - Vijfwegen - Grevenbos).

Figuur: afbakening van het Nationaal Park Brabantse Wouden.
 (<https://www.vlaamsbrabant.be/nl/natuur-en-milieu/brabantse-wouden>)

De commissie stelt vast dat dit initiatief kansen kan bieden voor Kortenberg, in het bijzonder voor Everberg en Meerbeek. Reeds jaren wordt de vraag gesteld wat toekomst kan brengen voor het kasteel de Merode. Het huidige (gedoogd) gebruik van de bossen tussen Colomba en de Prinsendreef zou bijvoorbeeld ten einde komen bij een verkoop van het kasteeldomein. De nieuwe eigenaar(s) (cf. versnippering!) zou het domein af kunnen schermen door een omheining (cf. het domein La Chêne op de Curtenberg). Het kasteel de Merode zou echter als onthaalzone kunnen ingericht worden waar bezoekers informatie kunnen vinden over het Nationaal park, sportieve en culturele evenementen kunnen georganiseerd worden (bv. de jaarlijkse kerstmarkt?), enz. De onthaalfunctie zou daarenboven niet alleen voor het Nationaal & park kunnen gelden, maar ook voor de Groene Vallei (het valleigebied van de Molenbeek). Het kasteel fungeert dan als scharnier voor twee gebieden. Dit zou ook de lokale economie ten goede komen, waardoor op haar beurt het erfgoed weer nieuwe kansen op behoud en herwaardering krijgt. Denken we o.a. aan de Villa La Sapinière, aan de winkel Stonemanor, enz.

Dit veronderstelt echter dat bepaalde randvoorwaarden worden ingevuld:

- Een groter deel van Kortenberg zou deel moeten uitmaken van het Nationaal Park. Vanuit cultuurhistorisch en landschappelijk oogpunt lijkt de grens gevormd door de Curtenberg (waar de 1ste kerk van Kortenberg stond), de kerk van Everberg, de kerk van Meerbeek en de Bovenberg (waar de 1ste kerk van Beisem stond) - allen ingepland op Diestiaan getuigenheuvels - meer steek te houden dan de Brabantse

Steilrand. Vanuit het noorden (Leuvensesteenweg) is niet de Brabantse steilrand zichtbaar, maar wel de beboste flanken van de lijn Curtenberg - Bovenberg!

- Het initiatief van de Nationale Parken zou inclusiever moeten opgezet worden, waarbij alle sectoren (waaronder landbouw! en erfgoed) op een gelijkwaardige manier betrokken moet worden.

De commissie verzoekt daarom het CBS een actieve(re) rol op te nemen in de kandidatuur voor het Nationaal Park Brabantse Wouden en de kansen voor Kortenberg op z'n minst grondig te evalueren.

- **Commissie Mobiliteitsplan**

Roan Vercammen, die de erfgoedcommissie vertegenwoordigt in deze commissie, geeft een stand-van-zaken van het werk van de commissie "Mobiliteitsplan".

- **Dorspikernieuwing Erps, Kwerps, Meerbeek**

Steven Mortier geeft een stand-van-zaken van deze projecten. De vergunningsaanvraag voor Erps en Kwerps werden ingediend. Er werd bijkomende informatie opgevraagd. De aanvraag voor Meerbeek zal volgen. Bij volledig verklaring zal de erfgoedcommissie om advies worden gevraagd.

Dossiers RO – preadvies

- **EK Mechelsestweg KM-paal**

De erfgoedcommissie heeft op 5/08/2022 volgend preadvies overgemaakt aan de dienst Grondgebiedszaken van Kortenberg: *"De kilometerpaal ter hoogte van Mechelsesteenweg 52 heeft zeker erfgoedwaarde, in bijzonder een historische waarde als relict van de aanleg van de Mechelsesteenweg in het midden 19de eeuw tussen de vroegere rijkswacht van Kortenberg en Steenokkerzeel (als verbinding naar Mechelen). **De commissie adviseert het behoud van deze KM-paal. Vanuit erfgoedstandpunt is een verplaatsing van de paal bespreekbaar indien dit de veiligheid ten goede zou komen en/ of minder hinder voor de aangelanden zou vormen.** Naar analogie met de kilometerpaal ter hoogte van de Leuvensesteenweg 81 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/119197>) wordt deze paal aan het agentschap Onroerend Erfgoed voorgedragen om deze op de wetenschappelijke inventaris (als bouwkundig element) en de vastgestelde inventaris van bouwkundig erfgoed op te nemen."*

Dit preadvies werd ondertussen aan de bewoners van het pand Mechelsesteenweg 52 bezorgd.

Dossiers RO – advies

- **EK Bruulstraat 19 (code 3/nvt)**

De vergunningsaanvraag werd vergund op 3/8/2022. Het advies van de commissie werd overgenomen in de beslissing.

- **EK Nieuwstraat 9 (code 4)**

Het preadvies van de erfgoedcommissie (i.f.v. een meergezinswoning) werd aan de initiatiefnemer bezorgd. Deze heeft een aangepast ontwerp bezorgd i.f.v. een ééngezinswoning waarbij o.a. de voorgevel en tuinmuurtjes gespaard bleven. Er werd

bijgevolg geen advies meer ingewonnen bij de GeckI. De vergunningsaanvraag werd op 3/08/2022 voorwaardelijk gegund.

De commissie vraagt om in de toekomst bij gelijkaardige situaties de commissie te informeren over de indiening van de vergunningsaanvraag.

- **EK Kwerpsebaan 310 Rijckenberghoeve (code 2/2)**

De vergunning (met wijzigingsverzoek) werd op 7 juli 2022 door de POA geweigerd.

- **KO Kiewitstraat 4 (code 3/3)**

De commissie verleent een positief advies.

- **ME Dorpsstraat 251 (code 3/4)**

De vergunning werd op 20/07/2022 voorwaardelijk gegund. Het advies van de erfgoedcommissie werd niet gevolgd. De motivering van het CBS is louter financieel-economisch van aard. Volgens de commissie vormt dit op zich geen beoordelingsgrond voor een goede ruimtelijke ordening.

Dossiers RO – opvolging advies & vergunning (OE)

- **KO Leuvensestwg 175 Ludosite**

De bouwheer wenst dat de balkons aan de voorzijde van de villa toch toegankelijk zijn. Omwille van de veiligheidsvoorschriften moeten de balustrades daarom verhoogd worden. De architect heeft een ontwerp van deze metalen borstwering aan de commissie bezorgd (zie bijlage) en vraagt hiervoor goedkeuring.

De erfgoedcommissie had als kleur van de metalen borstwering NELF monumentenwaaier 607 groenzwart (satijn glans) opgegeven. De architect vraagt goedkeuring voor RAL 6012 als equivalent hiervan.

De commissie verleent een positief advies voor het ontwerp en de kleurcode voor de metalen borstwering.

Onderhoud en herstel gemeentelijk patrimonium

- **EK Lelieboomgaarden Sint-Jozefkapel (code 3/nvt):** de renovatie door IGO is gestart
- **ME Dorpsstraat St-Antoniuskapel:** de renovatie is uitgevoerd op basis van het MT-advies van de commissie. De commissie wenst de betrokken gemeentelijke diensten hiervoor te bedanken.
- **ME Wijnegemhofstr Kapel O.L.Vrouw van Lourdes (code 3/nvt):** de datumsteen werd hersteld. De commissie wenst de betrokken gemeentelijke diensten hiervoor te bedanken.
- **ME Dorpsstraat 81 Mariakapel:** de commissie adviseert om de ruimte rond de kapel op te ruimen. Zodoende kan de commissie de staat van de kapel opmaken en advies uitbrengen over hoe het onderhoud/herstel van de kapel verder moet aangepakt worden.
- **EK Balkenstraat kapel Scherpenheuvel:** door afwezigheid van schepen Kristien Goeminne werd dit punt niet besproken.
- **EV Kruisborrekapel:** de kapel is dringend aan herstel toe (baksteenmetselwerk). De commissie maakt zich daarenboven zorgen over de mogelijke impact van de Aquafinwerken rond de kapel. De commissie stelt voor dat de gemeente met de eigenaar contact opneemt om de eigendomstitel van de kapel over te nemen of deze in erfpacht te nemen zodat de

kapel voldoende beschermd wordt tijdens de werken én het nodige onderhoud/herstel kan uitgevoerd worden.

Publiekswerking en ontsluiting

- **Openmonumentendag zo 11 september 2022**

De gemeentelijke cultuurdienst en het erfgoedhuis van Kortenberg slaan jaarlijks de handen in elkaar om tijdens OpenMonumentendag een evenement aan te bieden. Dit jaar staat de moord van 1801 in Erps centraal, toegelicht via een tentoonstelling in het Erfgoedhuis en geleide wandelingen rond het dorpscentrum van Erps.

Volgende vergadering: woensdag 05/10/2022 20u00 – in het gemeentehuis (onder voorbehoud)